

НАРОДНИ МУЗЕЈ ЧАЧАК

NATIONAL MUSEUM ČAČAK

ИШЧЕЗЛИ СВЕТ МИНУЛИХ ЕПОХА VANISHED WORLD OF THE PAST

Издавач

Народни музеј Чачак

Уредник

Делфина Рајић

Аутор изложбе и каталога

Биљана Чкоњевић

Редакциони одбор

Делфина Рајић, Слободан Богојевић,
Александра Гојгић

Конзервација

Слободан Богојевић
Дејан Петровић

Фотографије

Марко Бојовић

Лектор

Слободан Николић

Превод

Ана Радовић Фират

Техничка реализација

Дејан Аџемовић

Дизајн и графичка обрада

Никола Ђосић

Штампа

Епоха, Пожега

Тираж

100

Чачак, 2019.

Publisher

National Museum Čačak

Editor

Delfina Rajić

Author of the exhibition and catalogue

Biljana Čkonjević

Editorial board

Delfina Rajić, Slobodan Bogojević,
Aleksandra Gojgić

Conservation

Slobodan Bogojević
Dejan Petrović

Photos

Marko Bojović

Proofreader

Slobodan Nikolić

Translated by

Ana Radović Firat

Mount maker

Dejan Adžemović

Design and prepress

Nikola Čosić

Printed by

Epoha, Požega

Number of copies

100

Čačak, 2019.

Биљана Чкоњевић

ИШЧЕЗЛИ СВЕТ МИНУЛИХ ЕПОХА

VANISHED WORLD OF THE PAST

Изложбени каталоги
Exhibition catalogs

20

НАРОДНИ МУЗЕЈ ЧАЧАК
NATIONAL MUSEUM ČAČAK

Author Introduction

The exhibition ***Vanished world of the past*** features fossils and remains of the former world which in the ancient past inhabited the regions of Serbia, and which are preserved and displayed in the Palaeontology collection at the National Museum Čačak.

Dear visitors,

During its turbulent geological history, our planet has undergone numerous turbulent events which changed its surface and ultimately threatened the existence of life. Many traces have been left over since the Cambrian explosion produced the most intense burst of evolution. Numerous changes caused massive extinction of one species and the evolution of another species. About 90% of the living world has disappeared for the past 500 million years. Nevertheless, the earth has retained the traces of the former life belonging to various sections of geological history and revealed them gradually. Finally, they are here, in front of you. Please take a look at them! They will not leave you indifferent! What you can see in front of you are the preserved fossil traces of ammonites, belemnites, graptolites, trilobites, rudists, numerous species of hedgehogs, shellfish, fish and land mammals. They are not a play of nature, as it was previously believed, but crucial evidence which enlightens the data on the history of life, and which presents a basis for further palaeontological reconstructions of flora and fauna of the past.

This exhibition will open another perspective suggesting that the nature does not reveal all her secrets at once, but gradually, as well as that the parts of the earth we know today were not always either sea or land, so that everything is prone to change.

Biljana Čkonjević
Curator palaeontologist

Реч аутора

На изложби *Ишчезли свет минулих епоха* представљени су фосили, остаци некадашњег живог света који је у далекој прошлости насељавао просторе данашње Србије (данас се чувају у Палеонтолошкој збирци Народног музеја у Чачку).

Драги посетиоци,

Наша планета је током бурне геолошке прошлости била сведок многих снажних догађаја који су мењали њен изглед и доводили у питање и сам опстанак живота. Од настанка живог света, експлозије живота у камбријуму, многих промена које су доводиле до масовних изумирања једних и развоја других организама, остало је много „записа“. У протеклих око 500 милиона година нестало је око 90% живог света. У земљи су остали трагови некадашњих живота из различитих одељака геолошке историје. Она их је откривала постепено, а сада су пред Вама. Погледајте их! Неће вас оставити равнодушним! То су амонити, белемнити, граптолити, трилобити, рудисти, бројне врсте јежева, школки, риба и копнених сисара. Њихови фосилни остаци су се очували до данас. Они не представљају игру природе, као што је мислио човек старог века, већ су то важни документи који расветљавају податке о историји живота на основу којих палеонтолози врше реконструкције биљног и животињског света минулих епоха.

Уверићете се да природа своје тајне не открива одједном и свима него постепено, као и да исти део Земље није увек био море нити копно, већ да се током времена све мења.

Биљана Чкоњевић

Кустос палеонтолог

Амонити су најзанимљивији изумрли морски организми из групе главоножаца односно мекушаца. Током геолошке прошлости насељавали су светска мора и океане. Име су добили у част Амана божанства из египатске митологије. Њихова главна карактеристика је спирално увијена љуштура, различито украшена. Први представници појавили су се пре око 400 милиона година (крај силура/почетак девона), изумрли су крајем горње креде.

У Србији су нађени амонити из периода тријаса на Златибору и Златару, из јуре у Ђердапској клисури и на Старој планини, из креде на Фрушкој гори, околини Београда, Тополе и Зајечара.

Ammonites are the most fascinating extinct sea organisms, which belong to phylum Mollusca, class Cephalopoda. In the geological past, they inhabited merely marine environments, i.e. seas and oceans. Ammonites take their name from the god Amon, who was honoured in the Egyptian mythology. They feature spiral-twisted shell, dispersedly decorated. First ammonites appeared approximately 400 million years ago (the end of the Silurian period, and the beginning of the Devonian period), and they became extinct at the end of the Cretaceous period.

In Serbia, ammonites from the Triassic period were found in Zlatibor and Zlatar mountain; ammonites from Jurassic period were found in Djerdap Gorge, known as the Iron Gates, as well as in the Balkan mountains range; and finally the ammonites from the Cretaceous period were found in Fruška Gora mountain and in the vicinity of Belgrade, Topola and Zaječar.

4

ЕКСПОНАТИ / EXHIBITS

Gymnites sp.
Тријас / Triassic

Desmoceras sp.
Креда / Cretaceous

Perisphinctes sp.
Јупа / Jurassic

Phylloceras sp.
Јупа / Jurassic

Рудисти су изумрле морске школјке, насељавали су плитку и топлу морску средину. Припадали су групи организама која се причвршћује за морско дно. Током геолошке историје рудисти су претрпели знатне морфолошке промене.

Први представници рудиста појавили су се јури (пре око 160 милиона година). Током креде пре око (145-65 милиона година) развиле су се бројне и разноврсне фамилије. За палеонтолошка истраживања најзначајнији су представници кредних рудиста.

Међу данашњим школјкама немају блиске сроднике. Њихови фосилни остаци могу се наћи широм Европе и света.

Код нас у Србији њихови остаци нађени су: на Фрушкој гори, у околини Лесковца, Больевца, Књажевца, Сокобање, Ниша, Пирота, на подручју Косјерића, Мокре Горе, Драгачева и Новог Пазара.

Rudists are extinct sea shells, which inhabited shallow and warm marine habitats. Rudists belonged to the group of organisms which used to attach themselves to the seafloor. During geological history, rudists underwent substantial morphological changes.

The first rudists appeared in the Jurassic period, approximately 160 million years ago. During the Cretaceous period (approximately 145-65 million years ago) rudist families became very numerous and diverse. Cretaceous rudists are considered the most significant specimens in terms of paleontological research.

Today, rudists do not have close relatives among living shells. Their fossil trace can be found in Europe and worldwide.

In Serbia, their remains have been found in: Fruška Gora, in the vicinity of Leskovac, Boljevac, Knjaževac, Sokobanja, Niš, Pirot, and in the area of Pirot, Mokra Gora, Dragacevo and Novi Pazar.

ЕКСПОНАТИ / EXHIBITS

Кредни рудисти, Драгачево /
Cretaceous rudists, Dragacevo

Hippurites sp.

Hippurites sp.

Hippurites sp.

Hippurites sp.

Nerinea

Фосилни пуж, Горња креда,
Драгачево, западна Србија
Fossil snail, *Nerinea* sp., Upper Cretaceous,
Dragačevo, Western Serbia

Acteonella sp.

Фосилни пуж, Горња креда,
Драгачево, западна Србија
Fossil snail, *Acteonella* sp., Upper Cretaceous,
Dragačevo, Western Serbia

Natica sp.

Фосилни пуж, Горња креда,
Драгачево, западна Србија
Fossil snail, *Natica* sp., Upper Cretaceous,
Dragačevo, Western Serbia

Cyphosoma sp.

Фосилни јеж, Доња креда,
западна Србија
Fossil hedgehog, *Cyphosoma*,
Lower Cretaceous, Western Serbia

Coral sp.

Колонијални фосилизовани корал,
Горња Креда, Драгачево, западна Србија
Fossil colonial coral, Upper Cretaceous,
Dragačevo, Western Serbia

Neitheia acuminata

Фосилна школка, Миоцен,
Гуча, западна Србија
Fossil shell, *Neitheia acuminata*, Miocene,
Guča, Western Serbia

ЕКСПОНАТИ / EXHIBITS

Nerinea sp.

Acteonella sp.

Natica sp.

Cyphosoma sp.

Coral sp.

Neitheia acuminata

Фосилизовани остаци копнених сисара који се чувају у Народном музеју у Чачку су делови скелета и зуба пећинског медведа, мамута, ćinovског јелена, бизона, коња и гомфотеријума.

Изложени примерци нађени су у околини Чачка.

ЕКСПОНАТИ / EXHIBITS

Зуб коња /
Equus caballus tooth
Equus caballus

Зуб пећинског медведа / Cave bear tooth
Ursus spelaeus

Зуби гомфотеријума /
Gomphotherium teeth
Gomphotherium angustidens

Зуб мамута /
Mammoth tooth
Mammuthus primigenius

The fossilized remains of terrestrial mammals kept in the National Museum Čačak are the parts of skeleton and teeth which belonged to: cave bear, mammoth, giant deer, bison, horse and gomphothere.

The exposed specimens were found in the Cacak region.

ЕКСПОНАТИ / EXHIBITS

Лобања бизона / Bison skull

Bison priscus

8

Рогови бизона / Bison horns

Bison priscus

Лобања циновског јелена /

Giant deer skull

Megaloceros giganteum

ISBN 978-86-84067-68-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

069.51:563.95(49711)
563.95:551.782.13

ЧКОЊЕВИЋ, Биљана, 1968-

Ишчезли свет минулих епоха = Vanished world of the past : Народни музеј
Чачак = National museum Cacak / [Биљана Чкоњевић = author of the exhibition
and catalogue Biljana Čkonjević ; фотографије Марко Бојовић ; photos Marko
Bojović ; превод Ана Радовић Фират = translated by Ana Radović Firat]. - Чачак :
Народни музеј "Чачак" = National museum "Čačak", 2019 (Пожега : Епоха = Rožega
= Epoha). - 8 стр. : илустр. ; 21 x 21 см. - (Изложбени каталоги / Народни музеј
"Чачак" ; 20)

Тираж 100.

ISBN 978-86-84067-68-7

а) Фосили -- Србија -- Изложбени каталоги

COBISS.SR-ID 282070284

